

A vibrant blue and black bird perched on a branch with red flowers, set against a backdrop of a mountain and a river.

SARAH LARK

DE LEGENDE
VAN DE
VUURBERG

Drie jonge mensen zoeken een toekomst in het turbulente
Nieuw-Zeeland van de negentiende eeuw

SARAH LARK

DE LEGENDE

VAN DE

VUURBERG

De Fontein

Het vliegertouw

Otaki, Wairarapa, Greytown (Noordereiland)
Christchurch, Canterbury Plains, Dunedin (Zuidereiland)
Augustus 1880 – April 1881

1

‘Ik ben wel een beetje bang,’ bekende Matiu.

De lange Maori droeg een nieuw bruin pak dat nog iets te groot was voor zijn pezige, slanke lichaam. Hij had zijn donkere krullende haar kort laten knippen en strak achterovergekamd. Linda Lange, zijn pleegmoeder, vermoedde dat hij pommade gebruikte om het glad te maken – misschien omdat natuurlijke krullen zeldzaam waren bij zuivere Maori. Matiu had het dus waarschijnlijk van zijn vader geërfd, een Engelsman.

‘Onzin, Matiu, je gaat toch naar je familie!’ zei Aroha, bijna een beetje ongeduldig.

Linda’s dochter hoorde Matiu’s twijfels kennelijk niet voor het eerst. Hij had een nauwe band met Aroha, en Linda had het idee dat ze verliefd waren. Matiu had haar vast al eerder bekend dat hij ertegen opzag, terwijl hij Linda en haar man Franz alleen had verteld dat hij blij was om het contact met zijn biologische familie.

‘Natuurlijk wel, maar ik ken hen helemaal niet. Ik spreek niet eens goed Maori.’ Matiu wipte onzeker van de ene voet op de andere, terwijl hij keek of zijn trein er al aan kwam.

Ook Linda wachtte ongeduldig. Het tochtte en het was koud op het perron van het stadje Otaki, dus wilde ze zo snel mogelijk terug naar huis, in de oude *marae* waar ze woonde met Franz en ongeveer honderd kinderen. De Langes leidden het voormalige tehuis voor Maori-oorlogsgwezen al veertien jaar samen, maar het was al lang geleden veranderd in een kostschool – een school met internaat. De leerlingen kwamen er vrijwillig naartoe of ze werden door hun familie gestuurd. De eerste leerlingen van Franz en Linda waren inmiddels volwassen en teruggegaan naar hun stam of ze hadden werk gevonden op boerderijen in de omgeving of in bedrijven rondom Wellington. Linda verheugde zich erop een aantal van hen terug te zien. Onderweg moest ze nog inkopen doen en drie van haar voormalige protegees werkten in

winkels in Otaki. Maar eerst moest ze Matiu geruststellen. ‘Matiu, je spreekt uitstekend Maori!’ zei ze. ‘En als dat niet zo was zou je stam alle geduld van de wereld met je hebben. Je hebt de brieven toch gelezen? Je mensen vinden het ontzettend fijn dat je contact met hen hebt opgenomen. Ze kunnen zich je moeder nog goed herinneren. Je hebt familieleden in de *iwi* en wie weet gedraagt iedereen zich als één grote familie. Je komt straks om in de moeders, oma’s, vaders, broers en opa’s.’ Ze glimlachte bemoedigend.

Matiu was een van de weinige pleegkinderen van de Langes die de eerste jaren van hun leven niet in een Maori-dorp hadden gewoond. Hij was als driejarig kind uit Patea gekomen, een stad in het zuiden van de regio Taranaki. Een kapitein van de Military Settlers die Linda uit haar eigen tijd in Patea kende was het kind komen brengen en had hun zijn trieste geschiedenis verteld. ‘Een van onze kolonisten heeft dit kind verwekt bij een Maori-vrouw uit een van de veroverde dorpen en ook een tijdje met haar samengewoond,’ had hij verteld. ‘Ze is vrijwillig met hem meegegaan of geroofd, dat konden we niet achterhalen. Ze sprak geen woord Engels. Toen is die vrouw gestorven, misschien aan de koorts, misschien aan een gebroken hart. Hoe zou je dat moeten weten? Eerst heeft die man het kind gehouden. Hij vond al gauw een blanke vrouw die ervoor zorgde. Maar toen zijzelf zwanger werd, moest de jongen weg.’ Kapitein Langdon had een beetje schuchter geleden, bijna alsof hij zich ervoor schaamde dat hij medelijden met het kind had. ‘Toen dacht ik,’ zei hij tot slot, ‘ik neem hem mee en breng hem bij u. Er zijn hier geen Maori-stammen meer in de buurt, dus kan hij ook niet terug naar zijn eigen mensen.’

Linda en Franz hadden het kind natuurlijk in huis genomen, en Linda had van de gelegenheid gebruikgemaakt om zich door kapitein Langdon op de hoogte te laten brengen van de situatie in de nederzetting waar zij voor Aroha’s geboorte samen met haar eerste man had gewoond. Het gebied was inmiddels bevrijd en werd bewerkt door kolonisten die hun land hadden gekregen in ruil voor hun militaire dienst tijdens de Taranaki-oorlog; daarna waren er geen veldslagen meer gevoerd.

Toch werd Matiu niet opgevoed als een *pakeha*, zoals de Maori de blanke kolonisten noemden. In het weeshuis leerden de kinderen wel Engels, maar er werd ook Maori gesproken. Matiu en Aroha spraken de taal van de inheemsen vloeiend. Omaka Te Pura, een oude Maori-

vrouw die de laatste jaren van haar leven in het kindertehuis van Franz en Linda had gewoond, had ontdekt uit welke stam het kind oorspronkelijk vandaan kwam. De geweven dekens en kledingstukken waarin kapitein Langdon het kind had gewikkeld en die waarschijnlijk nog van Matiu's moeder waren geweest wezen op de stam van de Ngati Kahungunu.

In de naweeën van de oorlog hadden ze niet veel gehoord van deze stam, die was verdreven zoals vele andere stammen op het Noorder-eiland. Een paar weken eerder had Franz gehoord dat de Ngati Kahungunu weer in hun oude gebied in Wairarapa woonden. Hij had Matiu, die van jongs af aan al met zijn afkomst worstelde – de 'zuivere' Maorikinderen hadden hem daar vaak genoeg mee gepest – aangemoedigd om contact met deze stam op te nemen. Dus schreef Matiu een brief aan het stamhoofd, maar hij had daar dagen over gedaan. Samen met Aroha voerde hij steeds weer minuscule wijzigingen uit. Kort daarna kreeg hij een onverwacht hartelijk antwoord. Matiu las de naam van zijn moeder, Mahuika, en ook dat ze smartelijk werd gemist door haar familie. Ze was inderdaad ontvoerd door de Engelsen, samen met andere jonge mannen en vrouwen van de stam. Van de meesten hadden de Ngati Kahungunu nooit weer iets gehoord. Maar de stam nodigde Matiu vriendelijk uit om zijn familie op te zoeken, en vandaag zou deze droom van de jongeman uitkomen. Er was dus geen enkele reden voor twijfels, vond de dappere Aroha.

'Ze kunnen je in elk geval verstaan!' zei Aroha, haar moeder citerend. 'En het wordt opwindend, een avontuur! Ik ben nog nooit in een echte *marae* geweest. Wel op Rata Station natuurlijk, maar dat telt eigenlijk niet.'

Ze had net zo lang op haar moeder en stiefvader ingesproken tot ze haar toestemming gaven met haar vriend mee te gaan naar zijn Maorifamilie. Vooral Franz had dat liever niet gedaan; ze was nog maar veertien – een beetje te jong om alleen te reizen en zeker met een jonge man die heel duidelijk verliefd op haar was. In Maori-dorpen heersten nogal vrije gewoontes: de jonge stamleden deden al heel vroeg hun eerste seksuele ervaringen op, iets wat Franz Lange – een streng opgevoede oud-lutheriaan en al bijna twintig jaar dominee van de anglicaanse kerk – doodeng vond. Linda had daar minder moeite mee. Aroha en Matiu waren opgevoed met de morele waarden van de *pakeha*, en ze waren allebei bedachtzaam en slim. Ze zouden hun waar-

den en normen heus niet meteen overboord gooien als ze een paar nachten in een gemeenschappelijk slaaphuis van de Ngati Kahungunu doorbrachten.

Uiteindelijk had Aroha's goede *high school*-examen de doorslag gegeven. Het meisje had erop aangedrongen om samen met Matiu naar Wellington te rijden om haar examen te doen. Eigenlijk had ze dat pas over twee jaar zullen doen, maar Aroha was heel pienter en droomde ervan om samen met Matiu naar college te gaan. Ze had haar examens uitstekend gemaakt, en ook Matiu hoorde bij de tien beste leerlingen van zijn jaar. Dat, vond Aroha, moest worden beloond en Linda kreeg haar man uiteindelijk zover dat hij het goedvond dat 'de kinderen' samen reisden.

'Waarom zou Rata Station geen echte *marae* zijn?' vroeg Linda met een afkeurende klank in haar stem.

Rata Station was een schapenboerderij op het Zuidereiland, eigendom van Linda's familie. Daar was ze opgegroeid, samen met haar min of meer echte zussen Carol en Mara. Hun gezin had over het algemeen een goede relatie gehad met de naburige Maori-stam de Ngai Tahu.

Voordat Aroha antwoord kon geven hoorden ze een doordringende fluittoon, waarmee werd aangegeven dat er een trein aan kwam. Linda omhelsde Matiu en haar dochter nog één keer, voordat het kabaal nog luider werd doordat de locomotief het perron had bereikt.

'Tot nu toe waren jullie mijn familie,' zei Matiu zacht toen Linda hem troostend tegen zich aan drukte.

Linda keek hem glimlachend aan. 'En dat blijven wel!' verzekerde ze hem. 'Of het je wel of niet bevalt bij je stam. Zelfs als je zou besluiten daar te blijven.'

'Wat?' Aroha schudde haar hoofd en zei: 'Dat ben je toch niet echt van plan, Matiu? Dit is een bezoek, mama, meer niet, hij... hij wil toch naar college, hij -'

Matiu ging hier niet op in, maar hij keek naar Linda. 'Jullie zouden me dan dus niet... ondankbaar vinden? Jullie nemen het me niet kwalijk dat ik naar mijn eigen mensen wil?'

Ze schudde haar hoofd, net als haar dochter - alleen was dit bij Linda een vriendelijk bemoedigend hoofdschudden en bij haar dochter boos. 'Wij denken helemaal niets, Matiu. En we misgunnen je jouw zoektocht naar je wortels zeker niet. Je bent hier altijd welkom.' Ze

glimlachte. ‘Maar de volgende keer dat je in onze *marae* komt, wil ik je *pepeha* horen!’

Door haar laatste zin glimlachte Matiu eindelijk ook. Een *pepeha* was een toespraak waarmee iedere Maori die zich aan anderen voorstelde over zijn afkomst en zijn voorouders vertelde. Matiu had die tot nu toe nooit kunnen voordragen; hij had zijn familiegeschiedenis immers niet gekend. Dat zou nu veranderen.

Hij liep achter Aroha aan een coupé in en gaf Linda een knipoog, dapper en zo te zien gerustgesteld.

Aroha kon bijna niet wachten tot de trein naar Greytown vertrok. Ze hield van reizen en had nog niet veel gezien van het Noordereiland, waar ze was geboren. Ze had al wel twee keer samen met Linda een bezoek gebracht aan het Zuidereiland en daar haar familie op Rata Station leren kennen.

Nadat de trein het station had verlaten vroeg Aroha aan Matiu: ‘Vertel eens eerlijk... je bent toch niet echt van plan bij je stam te blijven?’

Eerst was niet veel te zien door de grote ramen. De locomotief trok de twee wagons tussen de akkers en weilanden rondom Otaki door, waar Aroha en Matiu elke steen kenden.

Matiu pakte de hand van zijn vriendin. Hij kon nog steeds bijna niet geloven dat pastoor Lange het had goedgevonden dat hij met diens stiefdochter op reis ging. Matiu beschouwde elk samenzijn met Aroha – en al helemaal alleen met Aroha – als een cadeau.

Toch was het oorspronkelijk de bedoeling geweest dat hij haar meer als een zus dan als een geliefde vriendin zou beschouwen. Linda had het eenzame kind van drie niet meteen naar de andere wezen in het slaaphuis gestuurd, maar hem in het houten huis laten wonen waar zij samen met haar man en haar dochter uit haar eerste huwelijk woonde. Aroha was toen nog maar één. Twee jaar lang hadden zij en Matiu een kamer gedeeld, en Linda had hen vaak in hetzelfde bed gelegd. De rustige, tevreden Aroha had de in het begin nog bange kleine jongen ook later vaak gerustgesteld als hij een nachtmerrie had en wakker schrok.

Toen Matiu vijf was geworden had de oude Omaka hem opgeëist en verklaard dat hij zijn eigen taal moest leren spreken en de verhalen van zijn volk moest horen. De wijze oude vrouw had toen al de eerste signalen opgemerkt dat de Maori-kinderen Matiu buitensloten. Ondanks

Linda's twijfels had ze de jongen onder haar hoede genomen en zijn gemiste Maori-opvoeding ter hand genomen. Toen Omaka ten slotte stierf was Matiu in een van de slaaphuizen voor jongens gaan slapen. Al die jaren bleef Aroha zijn meest geliefde speelkameraadje en vriendin – maar nu de tijd daar rijp voor was zag hij ook de vrouw in haar.

‘Ik zal je nooit verlaten!’ zei hij ernstig. ‘Niet voor alle stammen en families en ooms en tantes en vaders en moeders ter wereld!’

‘En... zussen?’ vroeg ze ondeugend. ‘Bij de Ngati Kahungunu zijn vast ook leuke meisjes. En zij... zij schijnen eh... geen remmingen te hebben, zegt Revi Fransi.’

Revi Fransi was de koosnaam van de Maori-kinderen voor *reverend* – pastoor – Franz Lange. Aroha had die naam natuurlijk overgenomen en de tweede man van haar moeder niet papa genoemd.

Matiu zag geamuseerd maar ook vrolijk dat ze bij haar vrijmoedige opmerking bloosde. Om dat te kunnen zien moest je beter kijken dan bij de meeste *pakeha*-meisjes, want Aroha had een vrij donkere huid. Zonder haar erg lichte ogen en blonde haar had men bijna kunnen denken dat ze een Maori-meisje was. Bezoekers dachten vaak dat ze net als Matiu een halfbloed was. Toen ze klein was had ze dat een keer aan haar moeder gevraagd; ze had immers ook een Maori-naam. Maar Linda had haar verzekerd dat ze de kleur van haar haar en haar ogen te danken had aan haar biologische vader, Joe Fitzpatrick. Ook zijn ogen hadden de kleur van het water in een ijsmeer en hadden daarvoor een aantrekkelijk contrast gevormd met zijn vrij donkere huid. Alleen het blonde haar kwam van haar eigen familie, had Linda verteld, en de naam had Omaka haar gegeven. *Aroha* betekende ‘liefde’.

‘Aroha, ik ben van jou! Op de hele wereld is geen meisje dat zo mooi is als jij bent! Ik zou nooit van iemand anders kunnen houden!’ zei Matiu nu heel ernstig.

Aroha was heel tener; haar vrouwelijke vormen moesten zich nog ontwikkelen. Haar zachte gezicht had zelfs nog iets kinderlijks. Maar in zijn ogen was ze al een volgroeide schoonheid. Voor hem betekende ze warmte, tederheid en troost. Liefde... Omaka had haar geen toepasselijke naam kunnen geven.

Ze knikte terloops. Ze was haar plagende opmerking alweer vergeten – ze was niet echt bang dat ze hem kon kwijtraken. Zij beschouwde hem ook als een onmisbaar deel van haar wereld, het was ondenkbaar dat hij haar verliet. Op dit moment had ze echter veel meer aandacht

voor het uitzicht door het raam van de trein dan voor Matiu's liefdesverklaring. De trein had de omgeving van Otaki verlaten en reed nu naar de Rimutaka Range, een bergrug tussen Wellingtons Hutt Valley en de vlakte van Wairarapa. 'Lieve help, moet je die bergen zien!' riep ze.

Ze reden nog door lichte bossen, bestaande uit *manuka*- en *rimu*-bomen, *nikau*-palmen en boomvarens. In de verte zagen ze een indrukwekkend berglandschap en al heel gauw liep het spoor over bruggen waaronder snelstromende rivieren te zien waren. Nog iets later reden ze door de ene tunnel na de andere. De Rimutaka Incline Railway was een wonder van spoorwegbouw. Legioenen ijverige arbeiders – ook Military Settlers – hadden hier de dappere dromen van ingenieurs in daden omgezet en het landschap bedwongen. Het spoor liep langs afgronden en door tunnels die zo donker waren dat Aroha geschrokken Matiu's hand vastpakte. Maar nog opwindender vond ze het als ze omhoogreden.

'Hoe komen we daar in vredesnaam naar boven?' vroeg ze toen het bos eindelijk plaatsmaakte voor het gebergte.

Hier stonden bijna geen grote bomen meer, maar voornamelijk lage varens, *rata*-struiken en door de storm kromgebogen beuken. De bergen doemden als een onoverwinnelijke barrière voor hen op.

'De locomotieven zijn heel krachtig en er is een volkomen nieuw railsysteem. Dankzij een speciale middenrail is een versterkte aandrijving en veilig remmen mogelijk,' vertelde Matiu. Hij had erg veel belangstelling voor de bouw van spoorwegen en droomde er stiekem van om zich daar ooit professioneel mee bezig te kunnen houden. Maar hij had ambitieuzere doelstellingen dan alleen het plaatsen van rails. Hij had een beurs gekregen en mocht in Wellington voor ingenieur studeren.

'Het is in elk geval ongelofelijk!' Rillend keek ze in de afgrond waar ze langs reden. Men had de steile wand ontbost voor de aanleg van het spoor, dat hier bijna tegen de berg geplakt leek. 'De mensen die dit hebben gebouwd hadden in elk geval geen last van hoogtevrees. Ik word al duizelig als ik alleen maar naar beneden kijk!'

'Bij de aanleg heeft ook meer dan één man het leven gelaten,' zei de conducteur die net de coupé binnenkwam en haar laatste woorden had gehoord ernstig. 'Er zijn regelmatig nare ongelukken gebeurd tijdens de bouw en ook nu moet je nog altijd goed opletten. De regen

spoelt vaak stenen en puin op de rails of zet de tunnel onder water. Jullie hebben geluk met het weer. In de winter kunnen we vaak dagenlang niet rijden. Het is een constant gevecht tegen de elementen. En het is heel duur om deze spoorlijn te onderhouden. Ik hoop dat jullie dat kunnen waarden en netjes een kaartje hebben gekocht.’ Hij glimlachte en pakte zijn kniptang om hun kaartjes te knippen.

Aroha en Matiu beantwoordden zijn glimlach gespannen, want tot nu toe hadden ze niet gedacht dat de rit met de trein gevaarlijk kon zijn.

‘Hou me vast!’ smeekte Aroha toen de trein even later met krappe bochten een steile berg op klom.

Matiu sloeg zijn arm om haar heen – een beetje schuchter, want dat had hij nog niet eerder durven doen. ‘Jou kan niets overkomen,’ zei hij zacht. ‘Niet zolang ik bij je ben.’

De keren dat Aroha en Matiu iets over de Taranaki-oorlog hoorden hadden ze zich de Maori-krijgers altijd voorgesteld als getatoeëerde, halfnaakte mannen met hun haar in een krijgerknotje gewikkeld, met rollende ogen en met een speer en een oorlogsknuppel in de hand. Maar geen van beiden had ooit een Maori in traditionele uitrusting gezien. Omaka had weliswaar nooit Europese kleding gedragen, maar de geweven rokken van de oude vrouw verschilden helemaal niet erg van de lange rokken van de *pakeha*-vrouwen. Lange had het niet goed gevonden dat ze in het tehuis met naakte borsten rondliep zoals vroeger bij haar stam, en Omaka's strakke bovenstukje was meestal bedekt geweest door een mantel, omdat ze het snel koud had, maar die had niets te maken gehad met de rok van gehard vlas die de krijgers droegen. Omaka had ook geen tatoeages gehad; dat was verboden in verband met haar hoge rang als stamoudste en tovenares. In de *marae* van de Ngai Tahu op het Zuidereiland waren alle mannen en vrouwen gekleed als *pakeha*, en slechts een enkeling was getatoeëerd. Misschien had Aroha daarom het gevoel dat het geen echte Maori-nederzetting was.

Ze had echter een andere voorstelling van de Ngati Kahungunu. Zij maakten deel uit van de stammen die in de Maori-oorlogen hadden gevochten. Zij droegen waarschijnlijk nog traditionele kleding en hielden vast aan de oude rites en de oude manier van leven. Aroha en Matiu dachten met een mengeling van afschuw en nieuwsgierigheid aan woeste oorlogsdansen en bloeddorstige liederen. De stammen hadden vroeger immers het hoofd van hun vijanden afgesneden en gerookt? Matiu had gehoord dat er als gevolg van de Hauhau-beweging zelfs kannibalisme was voorgekomen!

Ze waren dan ook een beetje teleurgesteld toen de trein Greytown binnenreed en ze de Maori zagen die op het perron op hen stonden te wachten. Een man en een vrouw van een jaar of dertig droegen onopvallende *pakeha*-kleding. De man had een spijkerbroek en een versle-

ten overhemd aan, en de paar tatoeages op zijn gezicht verborg hij onder een hoed met brede rand. De vrouw had een kleine tatoeage om haar mond, maar haar haar opgestoken als een *pakeha*, en ze droeg een eenvoudige katoenen jurk.

Aroha en Matiu voelden zich meteen ongemakkelijk in hun kleding, die in vergelijking daarmee elegant was. Vooral Matiu had het liefst zijn stijve zondagse kleren uitgetrokken.

Aroha, die een getailleerd lichtblauw reispakje droeg, moest hem alweer moed inspreken toen ze de coupé verlieten. ‘Kom mee, ze eten je heus niet op!’

Hij grijnsde. Die twee leken echt niet op kannibalen. Integendeel, toen ze de jonge Maori herkenden, verscheen er een stralende glimlach op hun gezicht.

‘Jij moet Matiu zijn!’ zei de vrouw in gebroken Engels.

‘Welkom bij je familie!’ zei de man. ‘Ik ben Hakopa, de broer van Mahuika. Dat is Reka, de zus.’

Dit waren dus de oom en tante van Matiu. Hij keek haar ongelovig aan en kon geen woord uitbrengen.

Aroha stapte naar voren en zei: ‘Ik ben Aroha. We kunnen ook wel Maori praten.’

‘*Kia ora!*’ zei Matiu. ‘Neem me niet kwalijk, ik –’

‘Spreek je geen Engels?’ vroeg Reka verbaasd. ‘Ik dacht dat je bij *pakeha* woonde. Daarom heb ik expres voor jou geoefend.’ Ze glimlachte. ‘Welkom! Maar dan... *haere mai!*’ Ze liet alle plichtplegingen achterwege en legde haar handen op Matiu’s schouder en bood hem haar gezicht aan voor de *hongi*, de traditionele begroeting.

Matiu voelde haar neus en haar voorhoofd tegen de zijne, rook haar geur en voelde zich opeens zekerder. ‘Natuurlijk spreek ik Engels,’ zei hij in het Maori. ‘In Otaki leren we beide talen. Ik was alleen heel verbaasd.’

‘Hij had gewoon niet in één keer op het station zo veel familieleden verwacht,’ zei Aroha. ‘En we dachten ook... we dachten ook dat er nu een soort *powhiri* moest plaatsvinden en–’

Reka en Hakopa lachten, hoewel eerder bitter dan vrolijk.

‘Hier?’ vroeg Reka. ‘Dachten jullie dat we op het station voor jullie zouden zingen en dansen?’

Aroha bloosde. ‘Nee, we... we dachten alleen... omdat jullie hier nu wonen...’

Hakopa kreeg een harde blik op zijn gezicht. ‘Ja, dochter, we wonen hier in Wairarapa, maar dat betekent niet dat het van ons is. De *pakeha* dulden ons hier; ze hebben ons toestemming gegeven om weer een *marae* op ons stamland te bouwen... als we ons aanpassen. We kleden ons als zij, we werken voor hen en we eisen niet te veel als het om land gaat. Natuurlijk laten ze ons wel een paar akkers bewerken, maar dat is niet het meest vruchtbare land. Onze stam was vroeger rijk, maar nu moeten we maar zien hoe we rondkomen. Zonder de blanken uit te dagen.’

‘Onze *marae* ligt ook niet in de stad, maar daarbuiten, in de bossen,’ zei Reka. ‘De *pakeha* en wij zoeken elkaars nabijheid niet op. Jullie zouden ons nooit hebben gevonden als we jullie niet hadden opgehaald.’

Aroha knikte en voelde zich opeens dom. Hoe hadden ze kunnen denken dat ze met de spoorlijn van de *pakeha* in een Maori-dorp zouden aankomen? Of zelfs maar in een wereld waarin de Maori de baas waren over Wairarapa, zoals al twintig jaar niet meer het geval was?

‘Zodra we er zijn,’ zei Hakopa, die Aroha’s ontnuchtering zag en waarschijnlijk dacht dat ze teleurgesteld was, ‘zullen we jullie natuurlijk op gepaste wijze welkom heten. We zijn heel blij, Matiu, dat je ons hebt teruggevonden. En is dit je... je *wahine*, Matiu?’

Matiu en Aroha bloosden, en lachten toen.

‘Ja!’ zei Matiu. ‘De *pakeha* zeggen natuurlijk dat we nog te jong zijn, maar Aroha zal mijn vrouw worden!’

Hakopa glimlachte. ‘Ze is welkom bij onze stam,’ zei hij vriendelijk. ‘Maar kom nu mee, de anderen zullen al wel heel ongeduldig zijn. Hebben jullie honger? We hebben een *hangi* voorbereid.’

Matiu dacht niet aan eten, maar Aroha luisterde aandachtig. Ze had al veel gehoord over de *hangi*, Maori-eten dat in aardovens was klaargemaakt, maar het zelf nog nooit geproefd. De Ngai Tahu bij Rata Station bouwden geen *hangi*, want op de Canterbury Plains was geen vulkanische activiteit die daarvoor kon worden gebruikt.

Voor het station van Greytown stond een wagen te wachten met twee vrij magere paarden ervoor. ‘Die is van ons,’ zei Reka, alsof het een geweldig bezit was.

Hakopa tilde de bagage van Matiu en Aroha in de laadklep en ook de beide jongelui gingen daar zitten. Er waren geen echte banken om op te zitten, wat Aroha heel grappig vond. Matiu maakte zich

vooral zorgen om zijn nieuwe pak. Reka en Hakopa klommen op de bok, waarna Hakopa de wagen door de elegante hoofdstraat van het stadje leidde.

‘Ze noemen dit stadje tegenwoordig Greytown, naar de gouverneur die het voor een spotprijsje van de Ngati Kahungunu had afgetrosgeld,’ vertelde Hakopa bitter. ‘Wij noemen de stad Kuratawhiti. En we woonden hier niet, om de geesten van de Waiohine River niet boos te maken. Dat was verstandig, want de *pakeha* hebben nog altijd last van overstromingen. Bovendien hebben de geesten de aarde laten beven toen hun kolonisten hier net waren gearriveerd.’

‘Maar gek genoeg schrikt hen dat niet af’ zei Reka. ‘Zo langzamerhand denk ik dat de *pakeha* zich nergens door laten afschrikken. Daardoor zijn ze zo sterk, daardoor zijn ze sterker dan wij.’

De wagen reed inmiddels de stad uit en in de richting van Lake Wairarapa. De *marae* lag vlak bij het meer, maar ook weer niet zo dichtbij dat het meer vanuit de huizen te zien was.

‘De oevers zijn moerassig,’ vertelde Reka. ‘Goed om te jagen en te vissen, maar niet om te wonen.’

Rondom Greytown lag eerst vruchtbaar land dat door de *pakeha* werd gebruikt. Ten slotte liep er een weg langs de rivier de bossen in, en na een rit van nog eens een halfuur kwam de omheining in zicht die de Ngati Kahungunu om hun *marae* hadden opgetrokken. Deze deed Aroha en Matiu denken aan de omheining om hun school heen: *raupotakken* die met vlas aan elkaar waren gebonden. Dat zou aanvallers niet tegenhouden, maar de Ngati Kahungunu leken geen vijanden te verwachten of ze gingen ervan uit dat er bij hen toch niets te stelen was. Aroha en Matiu hadden afbeeldingen gezien van grote, kleurrijk beschilderde godenbeelden die de ingang van elke traditionele *marae* op het Noordereiland bewaakten. Hier was echter alleen een onver sierde poort, die nu openstond. Een paar kinderen waren bij de ingang aan het spelen en zij liepen opgewonden weg toen ze de wagen zagen; misschien om te melden dat de bezoekers gearriveerd waren.

Hakopa liet de paarden meteen doorlopen naar de verzamelplaats waar verschillende gemeenschaps-, kook- en slaaphuizen omheen stonden. Toen Aroha de gebouwen zag stelden die haar ook teleur. Haar stiefvader had de *marae* waar de school in stond samen met zijn eerste pupillen gerenoveerd. Toen was gebleken dat een paar kinderen goed konden houtsnijden en had pastoor Lange hun ten slotte toe-

stemming gegeven de huizen met traditioneel houtsnijwerk te versieren en ze te beschilderen. Nu was het ene huis nog mooier dan het andere. Hier was echter amper houtsnijwerk te zien. De huizen leken haastig en liefdeloos gebouwd te zijn. De *marae* leek een tijdelijke woonplek, alsof de bewoners zich afvroegen of ze hier wel altijd wilden blijven wonen.

Maar de begroeting voldeed wel helemaal aan Aroha's en Matiu's verwachtingen. De stam had zich op de ceremonie voorbereid – niet zo formeel als voor volkomen vreemden, maar uitgebreid genoeg om te laten zien hoezeer ze de aanwezigheid van de gasten waardeerden en dat ze Matiu bij zijn stam wilden verwelkomen. De jonge meisjes van de stam dansten de *haka* al toen Aroha en Matiu van de wagen klommen. Ze zongen over de zee en het meer, over de visvangst en de jacht. Het lied vertelde over het land en het leven van de stam.

Het stamhoofd en de stamoudsten zaten voor de *wharenui*, het verzamelhuis, hoewel de *ariki*, een nog vrij jonge man met een niet helemaal getatoeëerd gezicht, zich samen met zijn gezin iets afzijdig hield. Het was *tapu* om het stamhoofd aan te raken; zelfs zijn schaduw mocht niet op zijn onderdanen vallen. De stamoudsten wisselden echter graag de *hongi* uit met Matiu en een paar vrouwen ook met Aroha. Een van de oudste vrouwen barstte in tranen uit toen ze haar gezicht tegen dat van Matiu legde.

'De moeder van je moeder,' vertelde Reka aan de pijnlijk getroffen Matiu.

De vrouw bekleedde kennelijk een hoge rang binnen de stam, want ze hief een gebed aan en alle anderen baden mee. Ze leek te verwachten dat Aroha en Matiu de woorden ook uitspraken, maar pastoor Lange was niet zo ver gegaan dat hij zijn leerlingen had geleerd hoe ze de goden moesten aanroepen.

Reka begreep hun dilemma en vroeg Matiu om daarna ook een gebed uit te spreken. 'Tegen de god van de *pakeha*,' zei ze. 'Die mogen we niet buitensluiten. Wij... wij zijn namelijk allemaal gedoopt.'

Dat vond Aroha vreemd. Later zou ze te horen krijgen dat de *pakeha* de stam alleen toestemming hadden willen geven om zich hier te vestigen als de Maori het geloof van de blanken aannamen. Daarom stuurde het stamhoofd elke zondag een afvaardiging van zijn *iwi* naar de kerk, meestal jonge mensen en kinderen die nog geen slechte ervaringen hadden opgedaan met de *pakeha*-god en zijn aanhangers. Te

Haunui bleek bijzonder flexibel. Hij was nog maar een paar jaar stamhoofd; zijn voorganger was gedood in de chaos tijdens een van de Taranaki-oorlogen. Of daarna? Het duurde niet lang voordat het Aroha duizelde van alle informatie.

En nu droeg een van de stamoudsten ook nog de *mihi* voor, een toespraak waarin hij vertelde over het heden, het verleden en de toekomst van de Ngati Kahungunu, en ook de levenden en de doden voorstelde. ‘Onze voorouders kwamen met de kano *Takitimu* naar Aotearoa, wat de blanken Nieuw-Zeeland noemen, bestuurd door Tamatea Arikini. Zijn zoon Rongokako nam Muriwhenua tot vrouw, en zij kregen een zoon, Tamatea Ure Haea. Diens zoon Kahungunu is geboren in Kaitaia en hij heeft onze stam opgericht. Kahungunu reisde van Kaitaia naar het zuiden en kreeg veel kinderen. Ze bouwden dorpen en plantten zich voort; ze waren boeren en houtsnijders en kano-bouwers. Er zijn drie belangrijke takken van de Ngati Kahungunu; wij hoorden bij de ki Heretaunga. We woonden aan de zee.’

De spreker vertelde over de bouw van vestingen en over gevechten met andere stammen, over vijf stamhoofden van de Ngati Kahungunu die ooit het Verdrag van Waitangi ondertekenden om in vrede met de *pakeha* te leven. De stammen hadden graan en groenten verbouwd voor de blanken, die indertijd vooral aan de kusten van het gebied van de stam in walvisvangststations woonden.

‘Maar toen kwamen de schapenboerderijen en de schapenboeren lieten hun dieren op ons land grazen. In ruil daarvoor gaven ze ons eerst een paar goederen en daarna wat geld, en toen zeiden ze dat het land van hen was!’

De stem van de spreker klonk boos, en ook enkele luisteraars riepen boze kreten. Aroha voelde de rillingen over haar rug lopen; het was altijd weer hetzelfde. Al vanaf dat ze heel jong was had ze dergelijke verhalen gehoord, van Omaka en van de kinderen die in het weeshuis kwamen. Linda had haar ooit verteld dat de Maori een andere houding ten opzichte van eigendom hadden dan de *pakeha*. De Maori namen het geld aan en lieten de boeren op hun land wonen en hun schapen weiden, maar ze kwamen niet op het idee dat ze het land daardoor voor altijd afgaven. Toen de blanken het land uiteindelijk echt in bezit namen door er steden en dorpen op te bouwen en steeds meer land in gebruik namen, verzetten de Maori zich. Toen begonnen de eerste oorlogen, waarbij beide partijen van mening waren dat ze het

gelijk aan hun kant hadden. Zowel de *pakeha* als de Maori beweerden dat de anderen zich niet aan de verdragen hielden.

Aroha had verwacht dat ze nu verhalen over de oorlogen met Engelse eenheden zou horen. De stammen die aan Hawke's Bay woonden hadden in verhouding echter weinig met de landoorlogen te maken gehad. Hun probleem begon pas met de zegetocht van de Hauhau-beweging; hun profeet Te Ua Haumene had gezworen de *pakeha* van Aotearoa te verdrijven. Zijn mensen die rekruten moesten werven gingen ook naar de stammen aan de oostkust. Veel, vooral jonge stamhoofden namen de leer aan en het kwam tot vechtpartijen en moorden. Voor de ontvoering van Matiu's moeder en de andere mensen uit deze *iwi* waren de *pakeha* dan ook niet verantwoordelijk, maar de Kupapa die van hen afhankelijk waren – Maori die aan de kant van de Britten vochten. Zoals gebruikelijk bij de stammen hadden ze krijgsgevangenen gemaakt en hen daarna als slaaf gehouden. Ooit scheen Mahuika toen in contact te zijn gekomen met de Engelse Military Settler die haar zoon had verwekt. Wat er precies was gebeurd zou men waarschijnlijk nooit te weten komen.

'En toen de oorlog allang voorbij leek en we om onze doden treurden, kwamen de *pakeha*.' De spreker vertelde, alweer met een mengeling van verdriet en boosheid, dat de gouverneur zijn *iwi* had verweten dat ze de Hauhau tijdens de Taranaki-oorlogen hadden gesteund. Een argument dat de blanken in de jaren zestig vaak als smoes hadden gebruikt om Maori-land te confisqueren. De tot dan toe vreedzame stam had weliswaar geprobeerd om zich te verzetten toen de blanken hen probeerden te verdrijven, maar ze konden niets inbrengen tegen de wapens van de Engelsen. Toch waren er wel uitwijkmogelijkheden geweest voor Matiu's stam. De Ngati Kahungunu ki Wairarapa, traditioneel gevestigd in de gelijknamige vlakte en de omringende bergen, hadden hun onderdak geboden. Die stam had in Papawai, een fort ten zuidoosten van Greytown, een grote en belangrijke nederzetting. Matiu's *iwi* had zich echter niet bij hen willen aansluiten, maar bleef op zichzelf.

'Onze ziel is hier niet verankerd,' vertelde Matiu's oma Ngaio later. 'Onze *maunga* – ons landschap – bestaat uit de heuvels en de klippen aan de baai die jullie Hawke's Bay noemen. Misschien gaan we daar ooit naar terug.'

Dat verklaarde de provisorisch gebouwde nederzetting; deze *iwi*

was hier niet gelukkig. Aroha wist echter van haar moeder dat het voor deze mensen nog veel erger had kunnen uitpakken. Veel Maori die van hun land waren verdreven waren gedwongen verhuisd naar gebieden waar stammen woonden die traditioneel hun vijand waren. Daar hadden dan ook nieuwe gevechten en moorden plaatsgevonden.

Matiu zoog elk woord van de *mihi* – het begin van het begroetingsritueel – als een spons op, want nu hoorde hij eindelijk iets over zijn verleden. Aroha was echter blij toen de spreker klaar was en werd toegejuicht. Daarna volgden er liederen, dansen en gebeden, en de uitwisseling van cadeaus. Matiu en Aroha hadden wat houtsnijwerk uit Otaki bij zich, die ze nu aan Matiu's familieleden gaven. Ngaio gaf Aroha een stuk jade.

Ten slotte zaten de jongelui met Matiu's familie aan een vuur en aten de in een aardoven gegaarde vlees en groenten. Aroha vond het heerlijk. Ze was blij toen ze zag dat Matiu langzaam minder gespannen werd. Nadat hij de begroetingsceremonie nogal stijf en onzeker had bijgewoond, kletste hij nu met een paar jonge krijgers. Ook Aroha ontspande zich, tot Reka haar aansprak.

'Hoe zit het eigenlijk met jouw verhaal, Aroha?' vroeg Matiu's tante. 'Iedereen vraagt ernaar. De hele stam wil het weten, maar ze durven het je niet te vragen. Matiu's *wahine* – een *pakeha* die een Maori-naam heeft en onze taal spreekt. Zo iemand als jij hebben we nooit eerder ontmoet. Waar is jouw *maunga* dus, Aroha? Met welke kano zijn jouw voorouders naar Aotearoa gekomen? Met welke berg of met welk meer voel jij je verbonden?'

Ieder lid van de stam kende de naam van de kano waarmee zijn voorouders de eilanden hadden bereikt.

Aroha bloosde. Ze had niet verwacht dat iemand vanavond nog naar haar *pepeha* zou vragen. Maar ze had misschien zelfs nog geluk. De Maori hadden haar ook in het bijzijn van de hele stam naar haar levensverhaal kunnen vragen. Ze slikte het eten door dat ze nog in haar mond had en haalde diep adem. 'Ik ben Aroha Fitzpatrick.' Ze begon met haar naam en de rest improviseerde ze. 'En mijn voorouders zijn met de brik *Sankt Pauli* naar Aotearoa gekomen.'

Dat gold eigenlijk voor slechts één van haar voorouders, een man op wie niemand in Aroha's familie trots was. Otfried Brandman had Linda's moeder Cat verkracht en bijna tegelijkertijd bij zijn toenmalige echtgenote haar halfzus Carol verwekt. Cat was zelf in Australië

geboren en op de een of andere manier met haar drankzuchtige moeder in een walvisvangststation op het Zuidereiland terechtgekomen. Maar niemand kon zich de naam van dat schip nog herinneren. Aroha wist ook niet hoe haar vader Joe Fitzpatrick naar Nieuw-Zeeland was gekomen. Hij kwam uit Ierland, maar beweerde dat hij in Engeland had gestudeerd. In hoeverre dat allemaal echt zo was had ze nooit gehoord. ‘Je vader was een oplichter, Aroha, een opschepper, een fantast. Een charmante leugenaar. Het leven met hem was... afwisselend, maar ook gevaarlijk. Helaas was hij onbetrouwbaar,’ had Linda gezegd.

Haar moeder sprak altijd gereserveerd vriendelijk over Joe Fitzpatrick, maar Revi Fransi deed dat niet. Joe was vooral een leugenaar geweest, zei hij steeds weer met een vertrokken gezicht. Aroha’s stiefvader maakte er geen geheim van dat hij de man verachtte.

Aroha wist dat Linda haar biologische vader ten slotte had verlaten. Op de een of andere manier was er sprake geweest van een andere vrouw, maar de laatste druppel was een Maori-overval geweest tijdens de Taranaki-oorlogen waarbij Fitz, zoals iedereen hem noemde, zijn vrouw en dochter in de steek had gelaten. Details had Linda nooit verteld en Aroha had zich daar ook niet echt voor geïnteresseerd. Franz Lange was altijd een liefdevolle vader voor haar geweest, en ze had helemaal geen behoefte aan een tweede. Wat dat betrof paste misschien zelfs de verwijzing naar de afkomst van haar voorouders in de *pepeha*: Franz was ook met de *Sankt Pauli* naar Nieuw-Zeeland gekomen.

‘Mijn familie is eerst naar het Zuidereiland gevaren,’ vertelde Aroha. ‘Pas nadat mijn moeder was getrouwd ging ze met haar man naar Patea. Daar zou hij land krijgen.’

‘Gestolen land?’ vroeg Reka streng.

Aroha beet op haar lip. Joe Fitzpatrick was inderdaad lid geweest van een regiment van de Taranaki Military Settlers en men had hem geconfisqueerd Maori-land toegewezen. ‘Maar daar is niets van terechtgekomen,’ zei ze vaag.

Toen haar vader wegens lafheid in het oog van de vijand uit de militaire dienst was ontslagen, had men zijn land natuurlijk weer afgepakt.

‘En waar is jouw ziel verankerd, kind?’ vroeg Matiu’s oma, die bij hen was komen zitten, ongerust. ‘Zo te horen heb je geen thuisland.’

Aroha wist niet of ze eerst moest knikken of haar hoofd moest schudden. ‘Jawel hoor!’ zei ze toen gedecideerd. ‘Ik ben opgegroeid in Otaki – op Maori-land. Mijn ouders zeggen altijd dat we dat alleen gebruiken, maar dat het niet van ons is.’

De anglicaanse kerk had het oude Maori-fort zonder veel vragen te stellen voor hun weeshuis in gebruik genomen nadat de plaatselijke Maori-stam uit Otaki was vertrokken. De Te Ati Awa waren vrijwillig vertrokken om zich in Taranaki te vestigen. ‘Maar mijn *maunga*,’ zei Aroha, ‘is nergens op Aotearoa.’ Ze glimlachte. Haar eigen verhaal was iets bijzonders en zou de vrouwen zeker bevallen; Matiu’s familieleden hingen nu al aan haar lippen. ‘Omaka, een *tohunga* van de Ngati Tamakopiri die mijn moeder bij de bevalling hielp, heeft mijn ziel verankerd in het rijk van Rangi, de god van de hemel.’ Ze hoorde gefluister. Opeens leek het alsof de hele stam naar haar luisterde. ‘Zij heeft mijn ziel met de rook van het vuur waarin ze de placenta verbrandde naar de hemel gestuurd en Rangi aangesteld tot mijn beschermer.’

‘Zij moet wel een grote priesteres zijn geweest!’ zei Reka vol bewondering. ‘Om een ziel de hemel in te sturen zoals een vlieger tijdens het nieuwjaarsfeest...’

Het was gebruikelijk om op *matariki* vliegers op te laten waarmee men gebeden en wensen voor de goden meestuurde.

‘Ze heeft in elk geval machtige geesten aan je zijde geplaatst!’ zei Ngaio vol ontzag. ‘Omaka had zeker veel *mana*, aanzien. Maar of zo’n *maunga* wel een geluk voor je is, kindje... Je zult altijd onderweg zijn. Je zult geen plaats hebben waar je thuishoort.’

Aroha schudde gedecideerd haar hoofd. ‘Nee, *karani*,’ zei ze. ‘Ik ga heel graag op reis, dat is waar, en ik zou het liefst de hele wereld zien. Maar ik hoor bij Matiu. Hier op de aarde is hij mijn *maunga*!’ Ze nestelde zich tegen de jongeman aan die naast haar zat.

Matiu glimlachte gelukkig. ‘Ik hou haar vast, *karani*!’ zei hij terwijl hij haar tegen zich aan trok.

De oude vrouw beantwoordde zijn glimlach niet; ze leek erg ongerust. ‘Wees voorzichtig, kleinzoon,’ zei ze zacht. ‘Het kan gevaarlijk zijn als je het touw bent van de vlieger die de goden begeren.’

Lees verder in *De legende van de vuurberg*.

Van Sarah Lark verschenen:

De Kiward Station-serie

Het land van belofte

Het lied van de wolken

De roep van het land

Een nieuwe wereld

De Elizabeth Station-serie

Het land met de gouden kust

De schaduw van de kauri-boom

De dag van de zonnewende

De Caraïben-serie

Het eiland van duizend bronnen

Dochter van de mangroven

De Rata Station-serie

De tijd van de vuurbloemen

De zang van de hoornschelp

De legende van de vuurberg

Eerste druk juni 2019

Oorspronkelijke titel *Die Legende des Feuerberges*

Copyright © 2015 Bastei Lübbe AG, Keulen

Deze uitgave is tot stand gekomen via Internationaal Literatuur Bureau BV,
Amsterdam, www.lindakohn.nl

The moral right of Sarah Lark to be identified as the author of this work has been
asserted by her in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988

Copyright © 2019 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Vertaling Jolanda te Lindert

Omslagontwerp Baqap

Omslagillustratie © Thinkstock.com

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

Landkaart Reinhard Borner, © 2012 Bastei Lübbe AG, Keulen

ISBN 978 90 261 4511 7

ISBN e-book 978 90 261 4512 4

NUR 302

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.